
Wprowadzenie do informatyki prawniczej

dr Grzegorz Wierczyński
Pracownia Informatyki Prawniczej
WPiA UG

2,90 zł

tytuł gazety
oraz tytuł

ENFOR

PIĄTEK - NIEDZIELA

26 - 28 listopada 2010

Nr 230 (2961 WZ)

Wydawca: ENFOR

ul. Świdzińska 10, 00-613 Warszawa

tel. 22 634 10 00

fax 22 634 10 01

www.dziennikprawny.pl

FINANCIAL
TIMES

| Komu przysługuje renta po długiej chorobie | B14

DZIENNIK GAZETA PRAWNA

WWW.GAZETAPRAWNA.PL

Prenumerata:
www.gazetaprawna.pl/prenumerata

Wiedza,
która
przynosi
zysk

Zamów
DGP
na 2011 rok

k tv
KULTURA I PROGRAM TV

DZIŚ PROGRAM TV

Pęcnieją kolejne banki
Spekulacyjny pieniądz krąży
po świecie, szukając okazji do
szybkiego zarobku

m4-5

Biznes, który zna przyszłość

” Wróżbiarstwo
generuje w Polsce
2 miliardy złotych
przychodu. Para się
nim ponad
100 tys. osób | m13

magazyn
m

Sędzia orzeka zgodnie ze swoim komputerem

ZAMIĄST Z DZIENNIKÓW USTAW korzystają z internetowych programów. Ale na ich podstawie wydają błędne wyroki

Ewa Ivanova
www.ivanovainfo.pl

Dla polskich sędziów zrodziła się przysława. Dzienniki Ustaw, zastąpiły je komputery. Przez ignorancję sędziów i błędy w tych programach strony przegrywały sprawy w sądach.

I nie są to przypadki jednostkowe. W sprawie o odszkodowanie za nadmierny hałas, sporządzonego błędnie lotniska Okęcie. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił aż trzy sprawy – do stycznia (sygn. IV C 1232/09, 1222/09, 1242/09) – bo nie wiadział, komu wierzyć. Lex Omega podał, że ustawa utraciła moc 30 czerwca 2008 r. Strona sejmowa www.sejm.gov.pl ma Lendylnica twierdziła, że ustawa obowiązuje. Sąd zażądał, aby wydawnictwo wyjaśniło, na jakiej podstawie twierdził, że ustawa utraciła moc.

W innej sprawie ten sam sąd oddał rozwód o odszkodowanie (sygn. IV C

1253/09), uznając, na podstawie programu Lex, że sporna ustawa już nie obowiązuje.

Eksperti przyznają, że między tym, co publikują komercyjnie systemy, a tym, co zawiera Dziennik Ustaw i Monitor Polski, pojawiają się czasem zasadnicze różnice. – Z regulaminu pracy Rady Ministrów wypadły przepisy dotyczące Komisji Europejskiego, który wciąż funkcjonował – mówi Maciej Beres, prezes Rządowego Centrum Legislacji.

Sędziom decydując, z jakich źródeł prawnych chcą korzystać, Ministerstwo Sprawiedliwości w to nie ingeruje. Resoet sam użył Lex Omega i Lex dla Sędziego i Prokuratora Wolters Kluwer.

– Sędziom, urzędnikom, prawnikom, którzy ograniczają się do używania popularnych systemów informacji prawnej, a nie weryfikują brzmienia źródeł prawa w Dzienniku Ustaw, postępuje niesamowicie – ocenia adwokat Jerzy Nammann. To tak jakby nauczyciel wykladał Mickiewi-

czu na podstawie bryków, a nie oryginalnych utworów.

Za jedyną odpowiedzialność bierze państwo. Takiej mocy nie mają producenci oprogramowania. Mało tego, na specjalistycznych stronach internetowych i w sprzedawanych programach zawsze jest zastrzeżenie, że to nie jest oficjalny tekst i użytkownik nie bierze odpowiedzialności za błędy. Sędziom brakuje jednak cierpliwości i staranności. Zdają się na pobieżne przeglądy i odczytanie co bardziej doświadczeniym reprezentatyw strona.

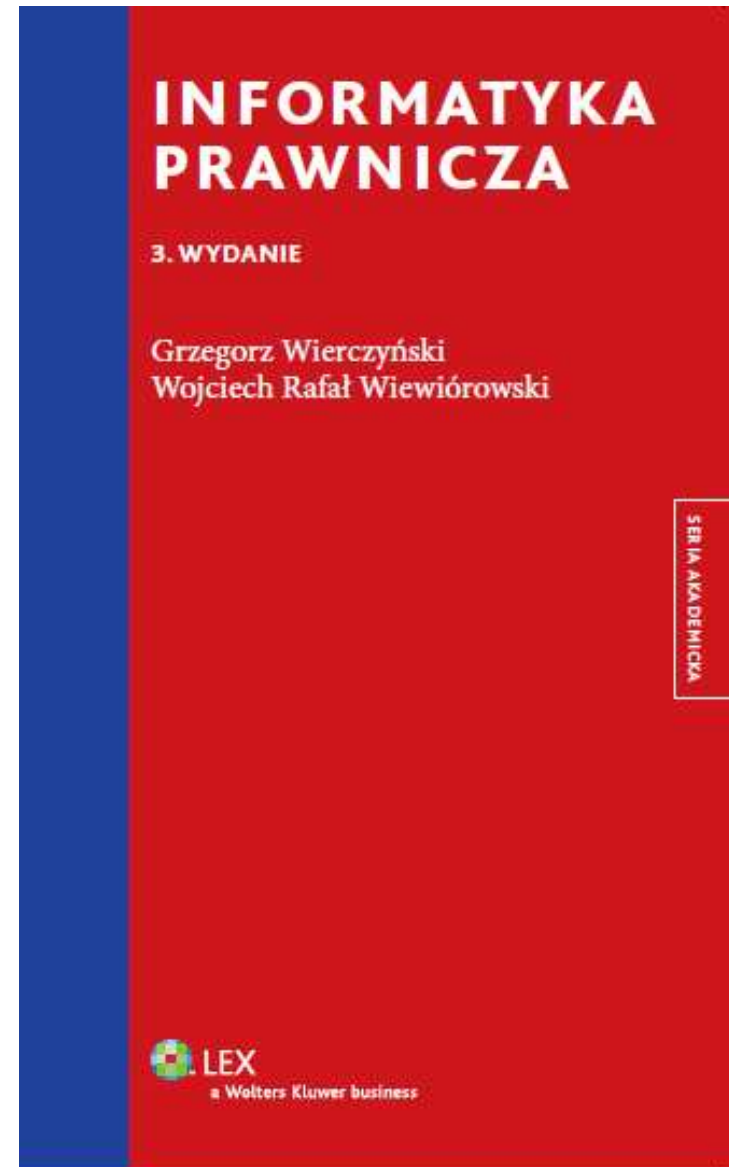
Projekt nowelizacji ustawy o ogłoszeniu aktów normatywnych zakłada, że teksty jednolite każdej zmianowanej ustawy będą publikowane w Dzienniku Ustaw co najmniej raz na rok, tak aby sąd nie musiał zachodzić już w głowę, komu programowi zaufać. Tylko czy to wystarczy, żeby rozwiązać problem jakości orzecznictwa?

810 | PRAWO

Zagadnienia wstępne

- 1) Przedstawienie prowadzącego i Pracowni - strona Pracowni Informatyki Prawniczej na serwerze WPiA UG
- 2) Podręcznik
- 3) Plan wykładu
- 4) Forma egzaminu/zaliczenia

**Podręcznik
„gdański”
III wydanie,
Warszawa 2012**

Definicja informatyki prawniczej

- Informatyka prawnicza – dziedzina nauki, której **głównym** przedmiotem badań są:
 - 1) **procesy gromadzenia, systematyzowania, przetwarzania** (w tym aktualizowania) i **wyszukiwania informacji o prawie** przy pomocy **komputera** i
 - 2) **ich wpływ na procesy tworzenia i stosowania prawa.**

Działy informatyki prawniczej

Główne:

- procesy gromadzenia, systematyzowania, przetwarzania i wyszukiwania informacji o prawie za pomocą komputerów,
- wpływ systemów informacji prawnej na procesy tworzenia i stosowania prawa

Poboczne:

- tworzenie i funkcjonowanie programów automatycznego rozstrzygania,
 - tworzenie przez zasobów informacyjnych państwa
 - przepisy związane z tymi procesami, takie jak przepisy o ochronie danych osobowych, ochronie programów komputerowych itp.
-

Systemy automatycznego rozstrzygania - klasyfikacja

Systemy wspierania podejmowania decyzji

Systemy eksperckie – nie tylko gromadzą, ale też przetwarzają decyzje

**Systemy automatycznego rozstrzygania sensu
stricto**

Systemy automatycznego rozstrzygania w prawie UE

DYREKTYWA 95/46/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z dnia 24 października 1995 r.

w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych
osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.U.U.E.L Nr
281, s. 31)

Artykuł 15

Zautomatyzowane decyzje indywidualne

1. Państwa Członkowskie przyznają każdej osobie prawo do nieobjęcia jej decyzją, która wywołuje skutki prawne, które jej dotyczą lub mają na nią istotny wpływ, oraz która oparta jest wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych, którego celem jest dokonanie oceny niektórych dotyczących ją aspektów o charakterze osobistym, jak np. wyniki osiągnięte w pracy, zdolność kredytowa, wiarygodność, sposób zachowania itp.

Systemy automatycznego rozstrzygania w prawie RP

USTAWA

z dnia 29 sierpnia 1997 r.

**o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. z 2002 r. Nr 101,
poz. 926 ze zm.)**

Art. 26a. 1. Niedopuszczalne jest ostateczne rozstrzygnięcie indywidualnej sprawy osoby, której dane dotyczą, jeżeli jego treść jest wyłącznie wynikiem operacji na danych osobowych, prowadzonych w systemie informatycznym.

Informatyka prawnicza a prawo komputerowe

pierwotnie razem,

od lat 80. osobno,

obecnie razem/osobno.

Historia informatyki prawniczej

Historia informatyki prawniczej

Lata 50. XX wieku – pojawiają się komputery, a wraz z nimi możliwość gromadzenia, systematyzowania, przetwarzania i wyszukiwania informacji prawnej na niespotykaną do tej pory skalę.

Lata 60. XX w. – pierwsze badania naukowe na ten temat w USA. Wtedy też pojawia się określenie "**informatyka prawnicza**".

1971 r. – artykuł Jerzego Wróblewskiego "Informatyka prawnicza - możliwości zastosowania cybernetyki"
(Państwo i Prawo nr 3-4)

Cybernetyka prawnicza – starsza siostra informatyki prawniczej

Dyscypliną pokrewną, a zarazem nieco starszą od informatyki prawniczej, jest cybernetyka prawnicza. O jej związkach z informatyką prawniczą świadczy chociażby tytuł cytowanego poniżej artykułu Jerzego Wróblewskiego.

Cybernetyka prawnicza – dziedzina nauki, której głównym przedmiotem badań jest modelowanie zjawisk prawnych (w tym procesów przepływu informacji o prawie).

Cybernetyka prawnicza w Polsce

Franciszek Studnicki, *Cybernetyka i prawo*, Warszawa
1969

Andrzej Kiszka, *Model cybernetyczny powstawania i
działania prawa*, Wrocław 1970

Andrzej Malinowski, *Wstęp do badań cybernetycznych w
prawoznawstwie*, Warszawa 1977

Prawometria – starsza kuzynka informatyki prawniczej

Inną dyscypliną pokrewną, a zarazem nieco starszą od informatyki prawniczej, jest prawometria.

Prawometria – dziedzina nauki, która zajmuje się badaniem prawa przy użyciu metod matematycznych.

Andrzej Malinowski, *Polski język prawny. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2006

Umowny początek informatyki prawniczej w Polsce

- J. Wróblewski, *Informatyka prawnicza – możliwości zastosowania cybernetyki*, PiP 1971, z. 3–4, s. 639

Lata 70. w. – rozkwit informatyki prawniczej w Polsce

- konferencje,
- zbiory artykułów,
- pierwsze podręczniki,
- powstaje pierwszy polski system informacji prawnej -
**Centralny Zautomatyzowany Rejestr Aktów
Prawnych.**

Prof. Franciszek Studnicki z UJ

Prekursorem i propagatorem informatyki prawniczej i cybernetyki prawniczej:

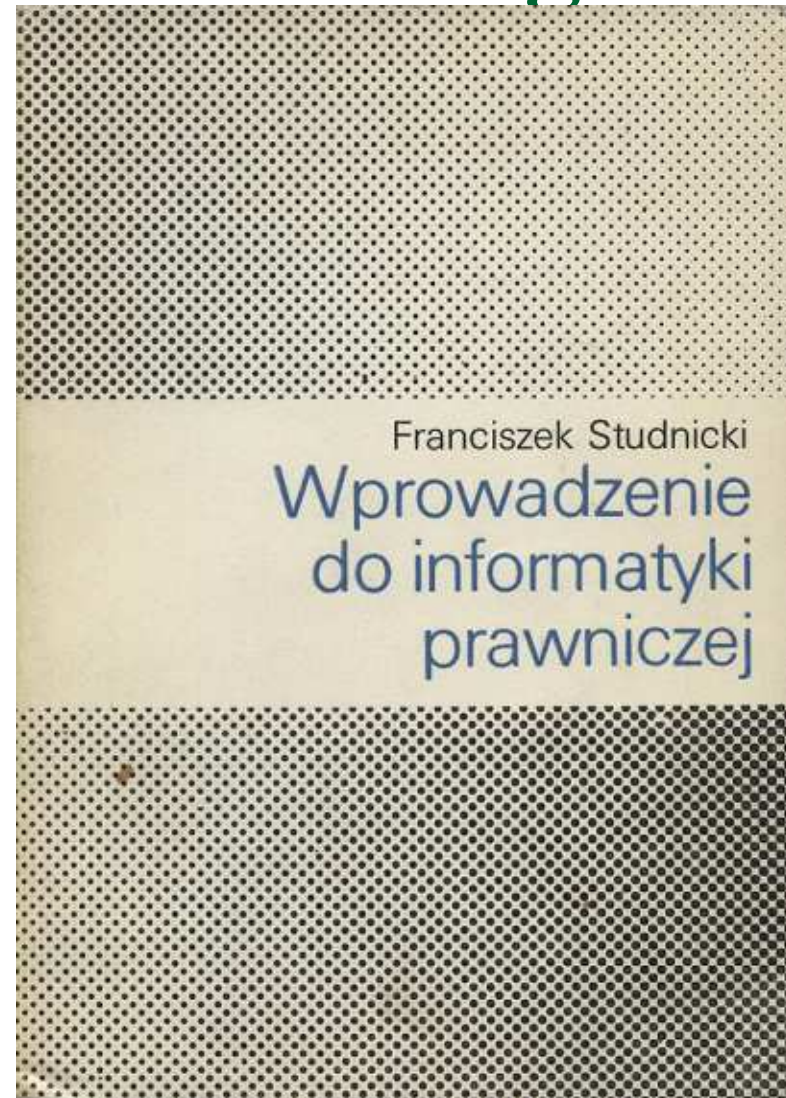
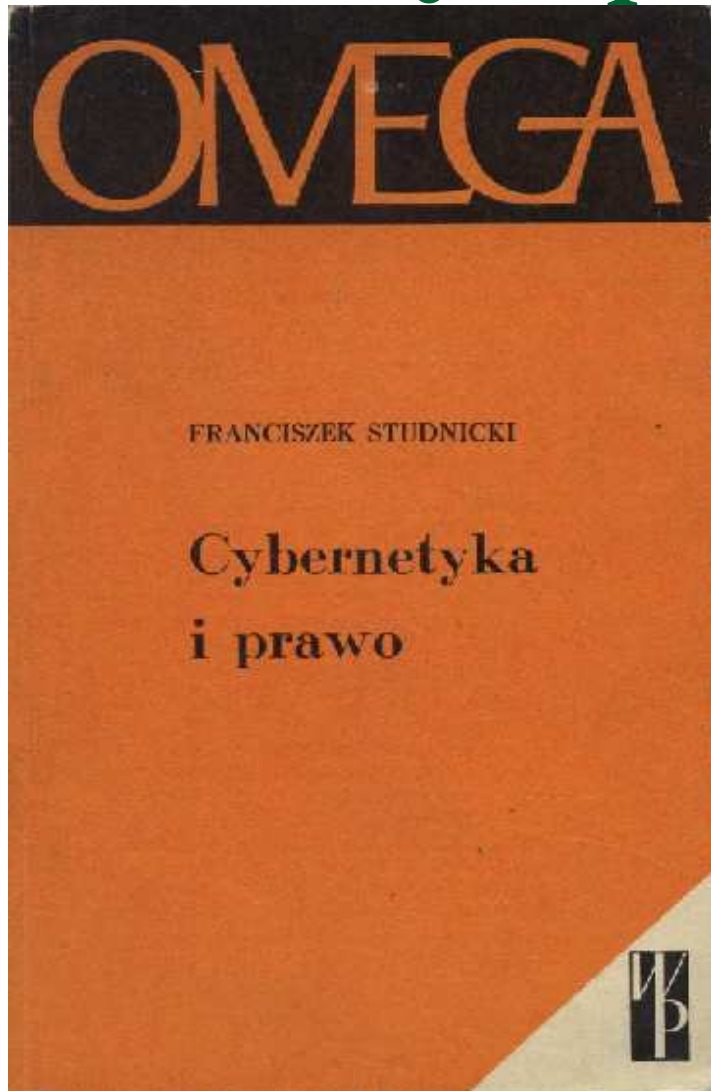
Przepływ wiadomości o normach prawa, Kraków 1965

Cybernetyka i prawo, Warszawa 1969

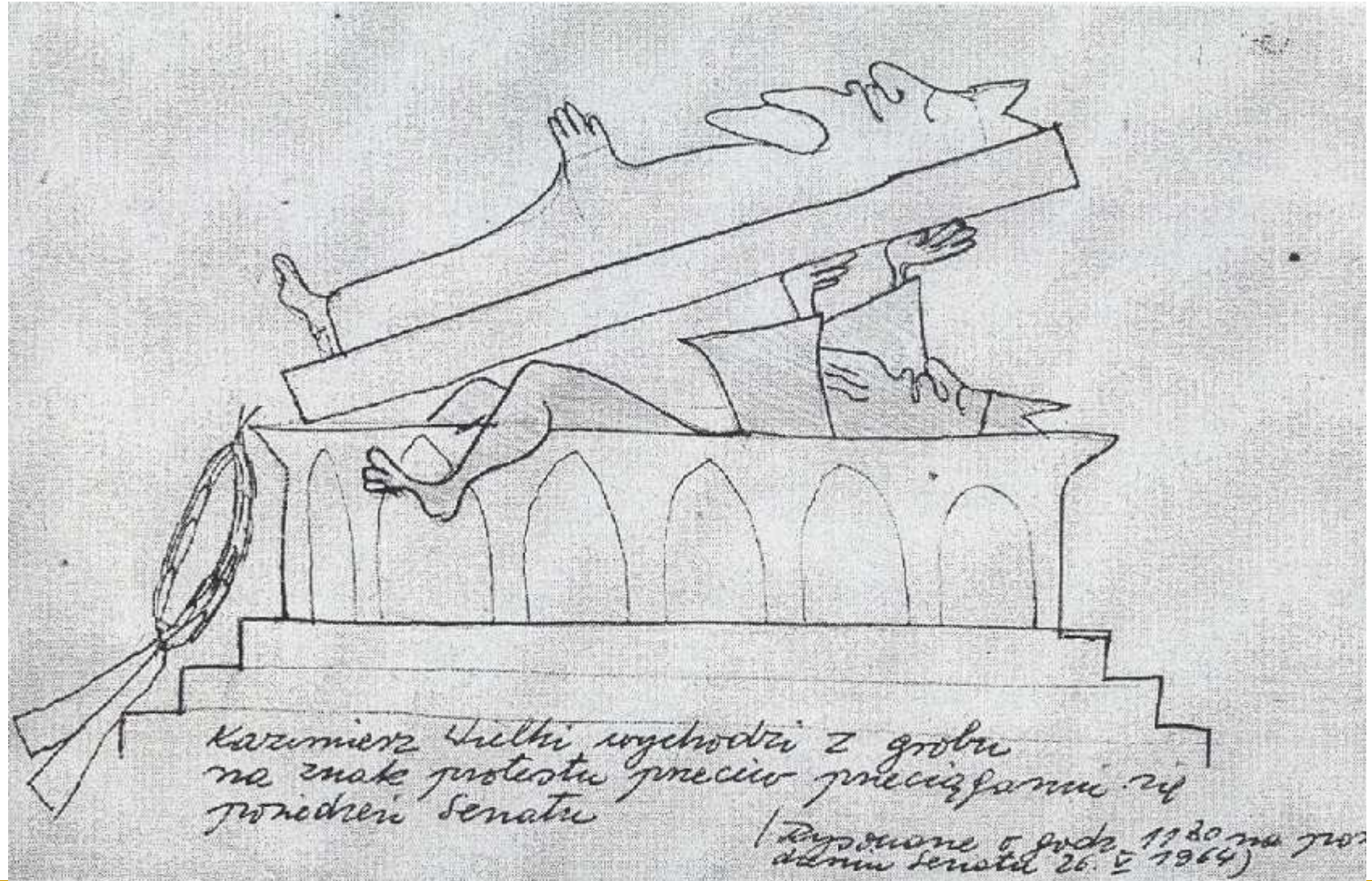
Wprowadzenie do informatyki prawniczej.

Zautomatyzowane wyszukiwanie informacji prawniczej,
Warszawa 1978

Książki prof. Studnickiego

Rysunki prof. Studnickiego

Rysunki prof. Studnickiego

Inne podręczniki z lat 70.

Andrzej Mrózek,

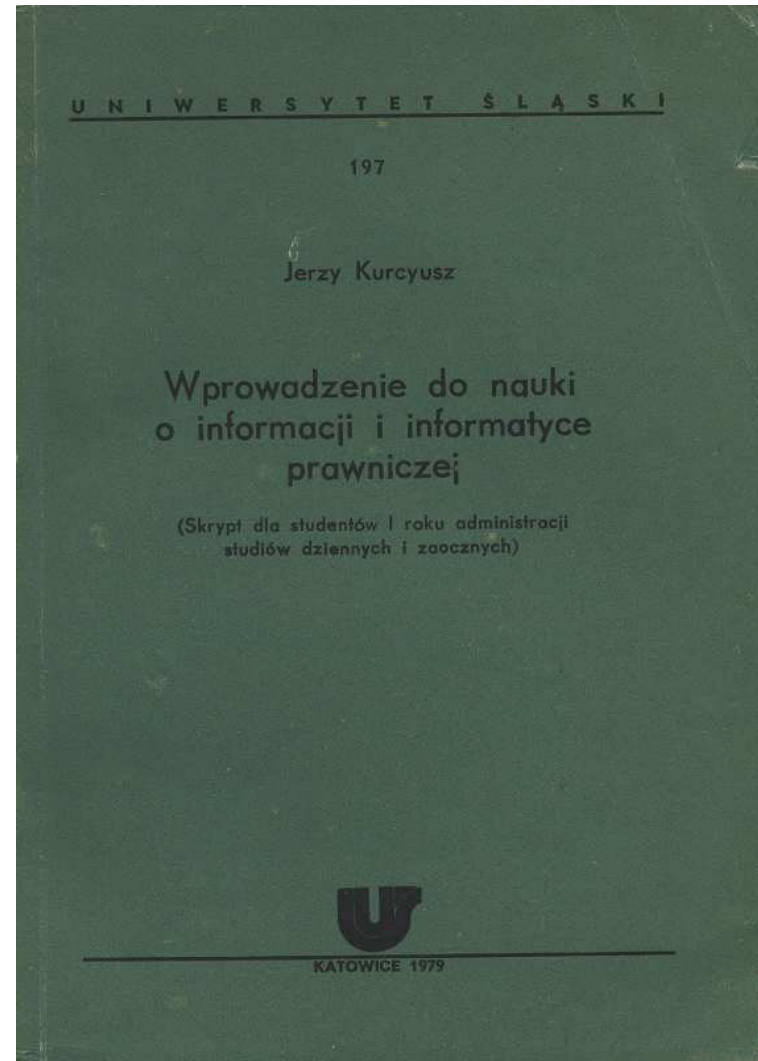
*Problemy informatyki
prawniczej,*

Toruń 1977.

Jerzy Kurcysz,

*Wprowadzenie do nauki o
informacji i
informatyce
prawniczej,*

Katowice 1979

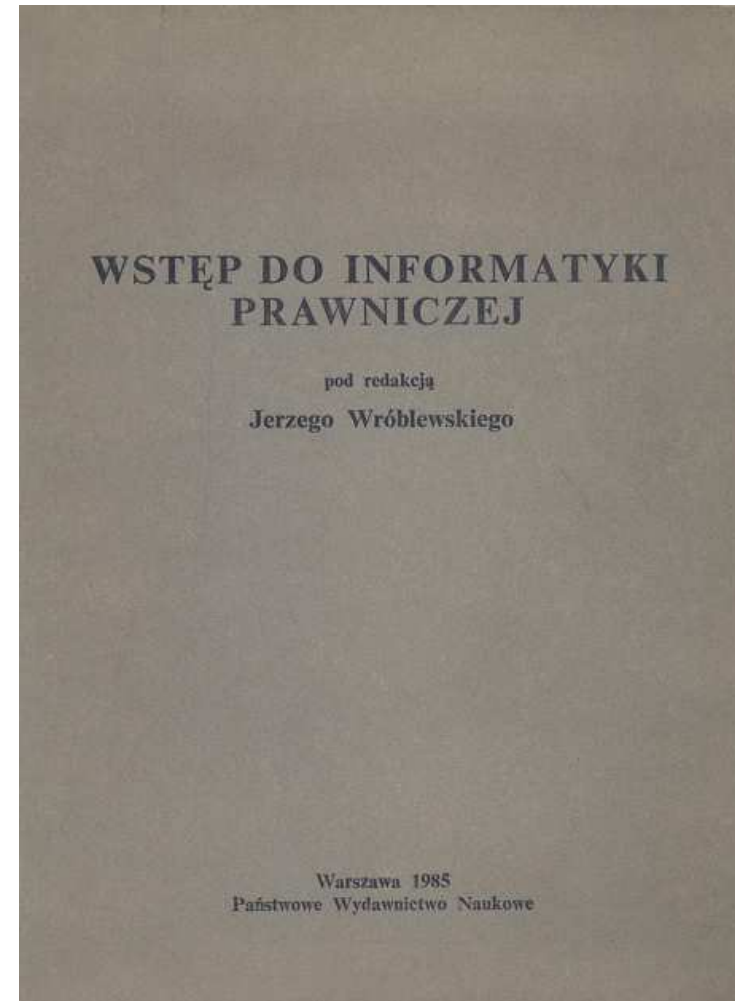
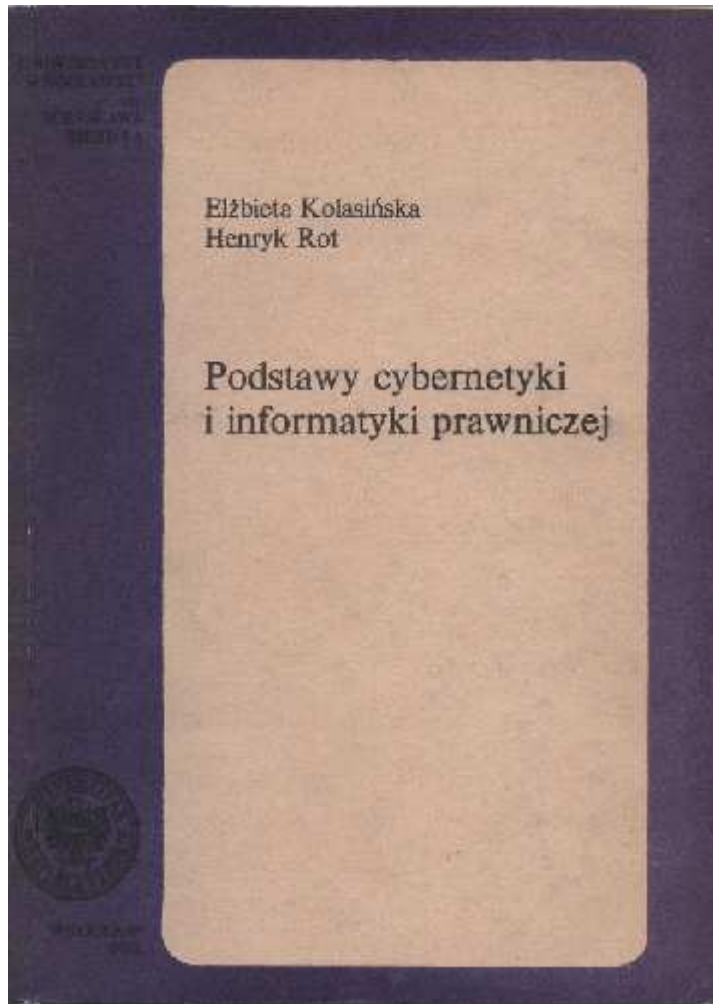
Konferencja z 1976 r.

Duże znaczenie miała konferencja zorganizowana w 1976 r. we Wrocławiu – *Prawne problemy systemów informatycznych*. Wiele z poglądów wyrażonych w referatach wygłoszonych na tej konferencji a następnie opublikowanych w materiałach z niej (*Prawne problemy systemów informatycznych. Materiały z konferencji, Wrocław 1976*) jest aktualnych do dzisiaj i sprawdziło się następnie w praktyce.

Lata 80. w. – kontynuacja

W latach 80-ych dwudziestego wieku badania te były kontynuowane i ukazały się m.in. podręcznik **Henryka Rota i Elżbiety Kolasińskiej** „*Podstawy cybernetyki i informatyki prawniczej*” (Wrocław 1983), zbiór artykułów „*Informacja naukowo-techniczna a prawo*” pod redakcją **Andrzeja Szewca** (Katowice 1984) oraz jeden z najbardziej znanych podręczników - „*Wstęp do informatyki prawniczej*” **Małgorzaty Król, Zbigniewa Wojnickiego, Jerzego Wróblewskiego** (był on nie tylko współautorem ale i redaktorem tego podręcznika) i **Marka Zirk-Sadowskiego** (Warszawa 1985).

Podręczniki wrocławski i łódzki

Lata 90. w.

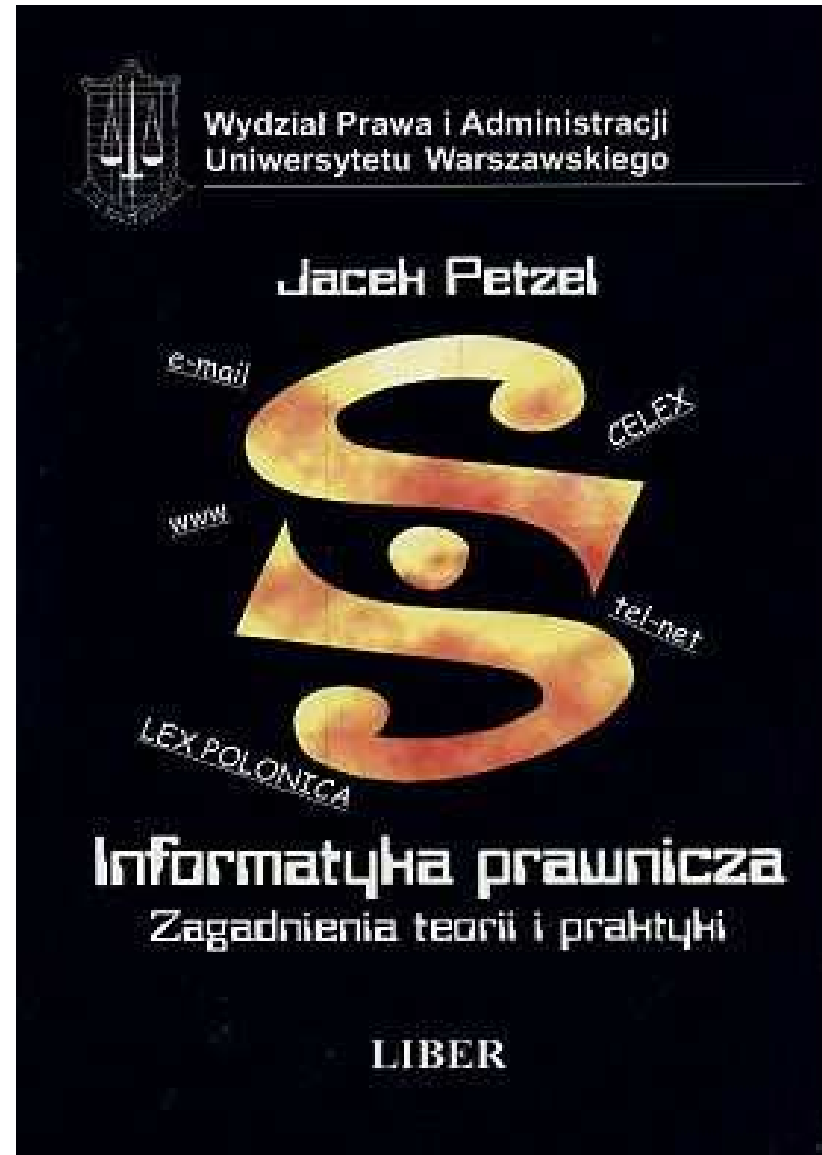
Powstają komercyjne systemy informacji prawnej:

- początek lat 90. – System Informacji Prawnej LEX
- połowa lat 90. – LexPolonica
- koniec lat 90. – Legalis

Diana Pietruch-Reizes, *Rozwój środków przekazu informacji o prawie*, Katowice 1991

Jacek Petzel, *Informatyka prawnicza. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1999

Podręcznik warszawski

Wiek XXI

W Gdańsku powstaje Pracownia Informatyki Prawniczej.

Działalność naukową rozpoczyna od konferencji z okazji 35 lat informatyki prawniczej.

Ukazuje się podręcznik - *Informatyka prawnicza.*

Technologia informacyjna dla prawników i dla administracji publicznej, Wojciecha

Wiewiórowskiego i Grzegorza Wierczyńskiego.

Systemy informacji prawnej - zagrożenia

Marek Safjan, były Prezes TK:

„ius est LEX”

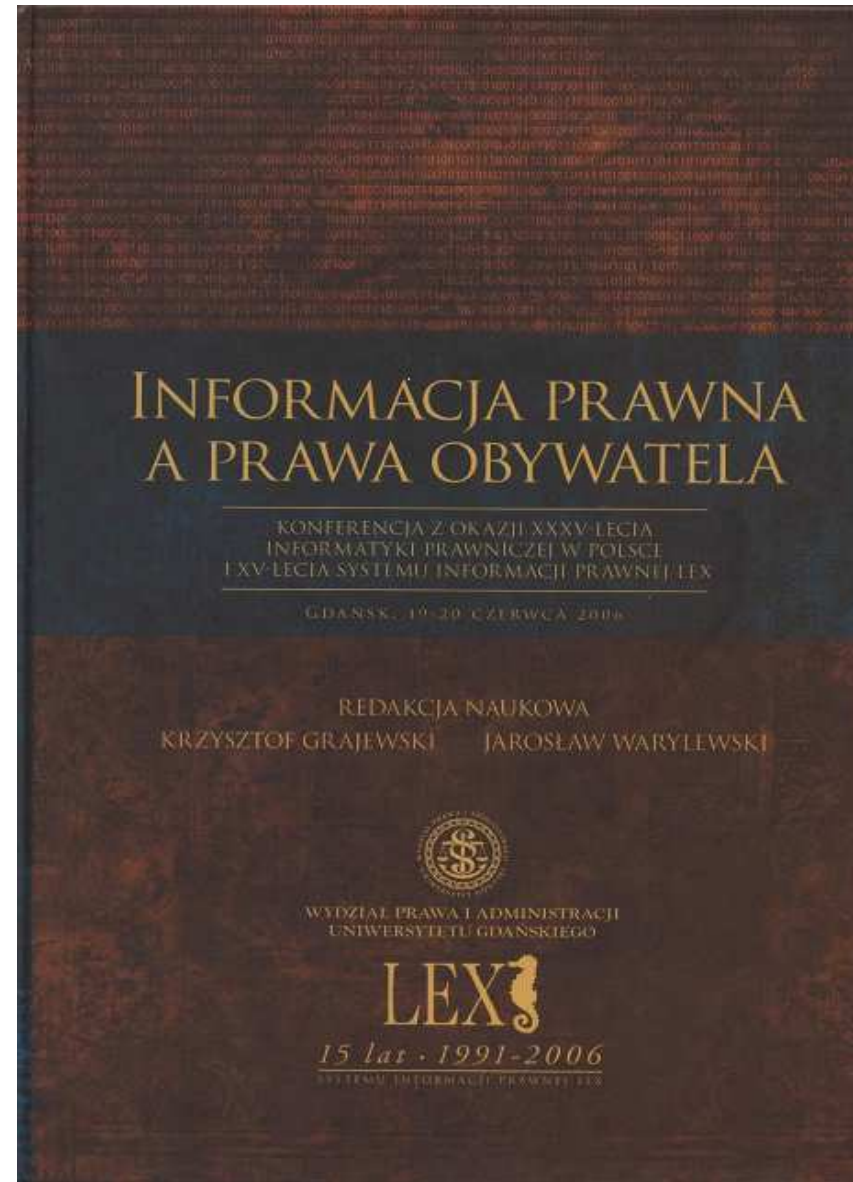
„sposób i jakość informacji publikowanych w tych systemach określa (...) w coraz większym stopniu realną wiedzę o prawie obowiązującym”

ponieważ

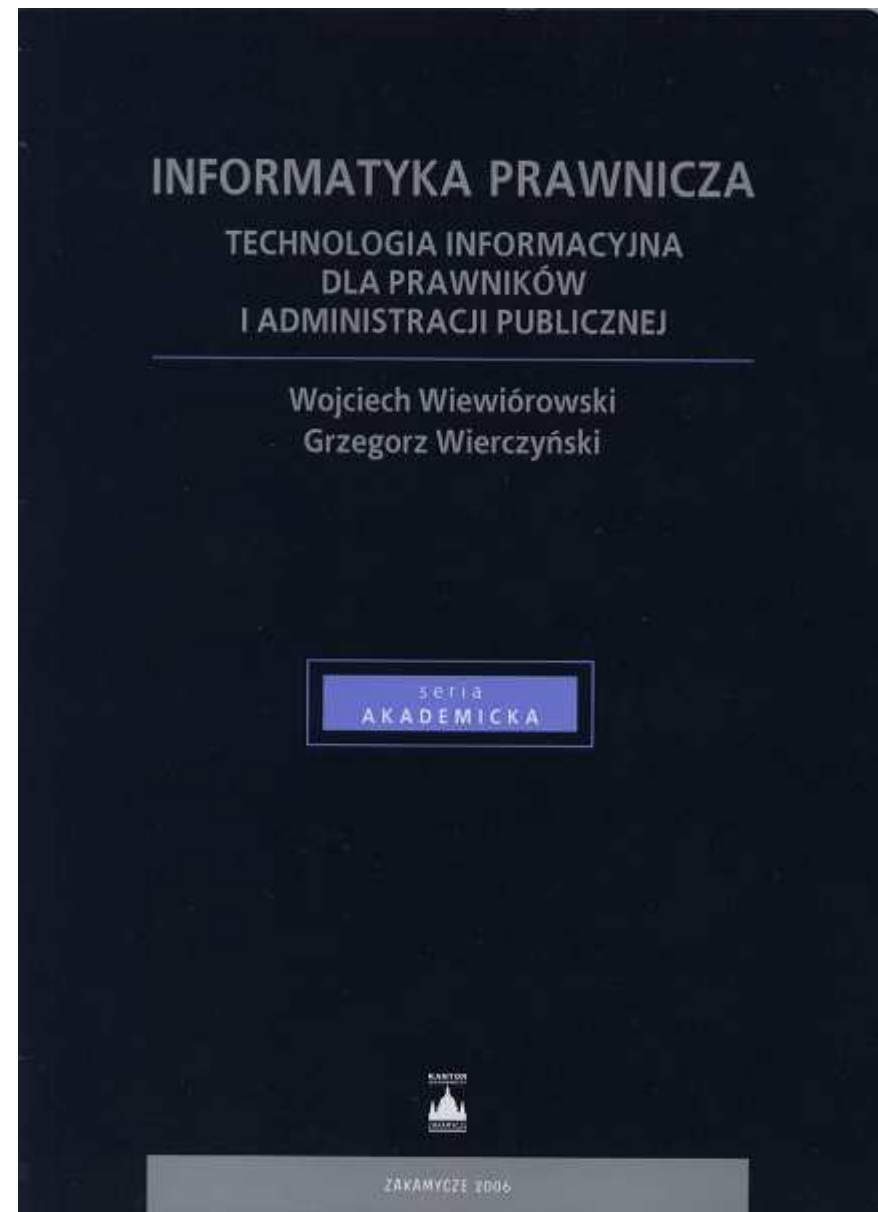
„coraz częściej i coraz więcej osób swoją wiedzę o prawie obowiązującym czerpie z rozmaitych baz danych informacji prawnych”.

Konferencja

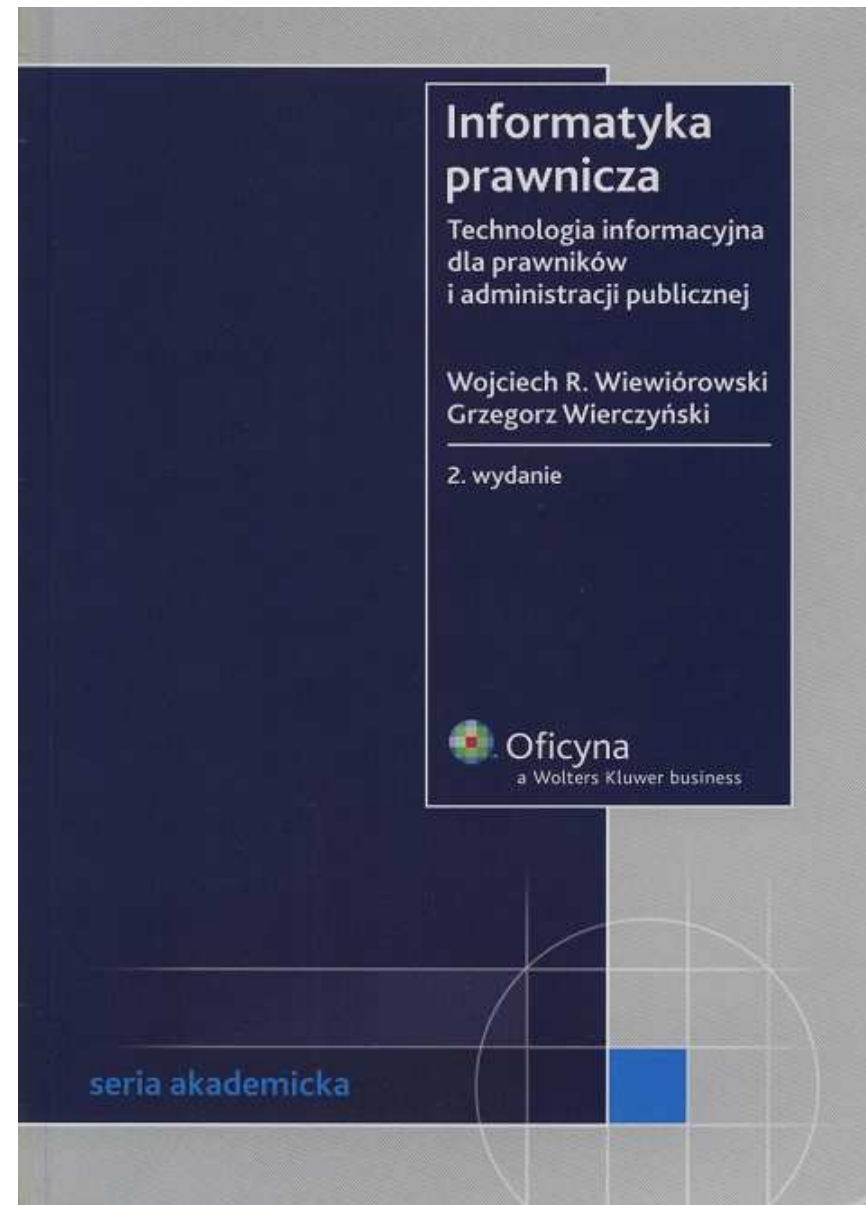
- Gdańsk 2006
- 35 lat informatyki
prawniczej
- 15 lat SIP LEX

Podręcznik „gdański” I wydanie

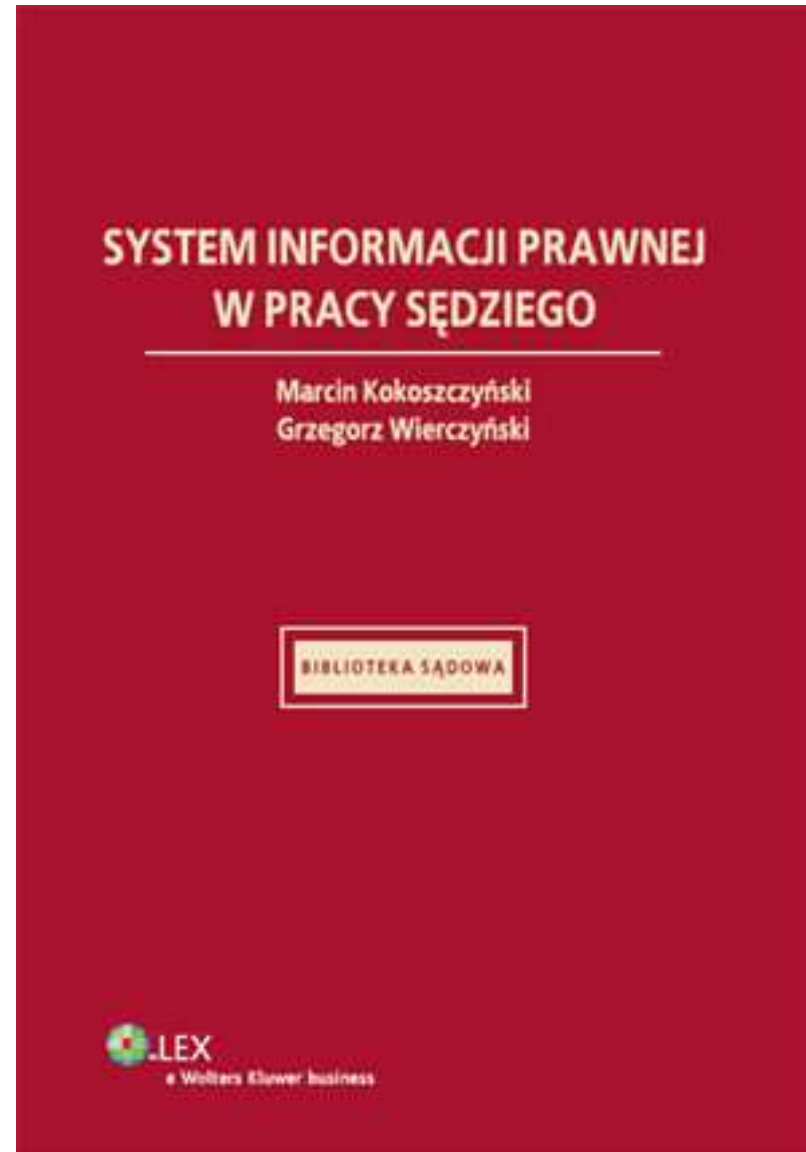
**Podręcznik
„gdański”
II wydanie,
Warszawa 2008**

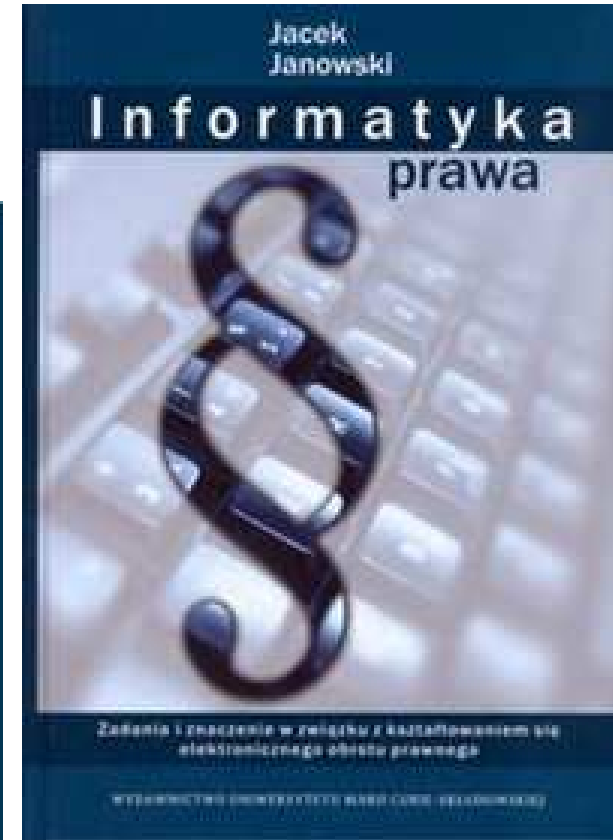
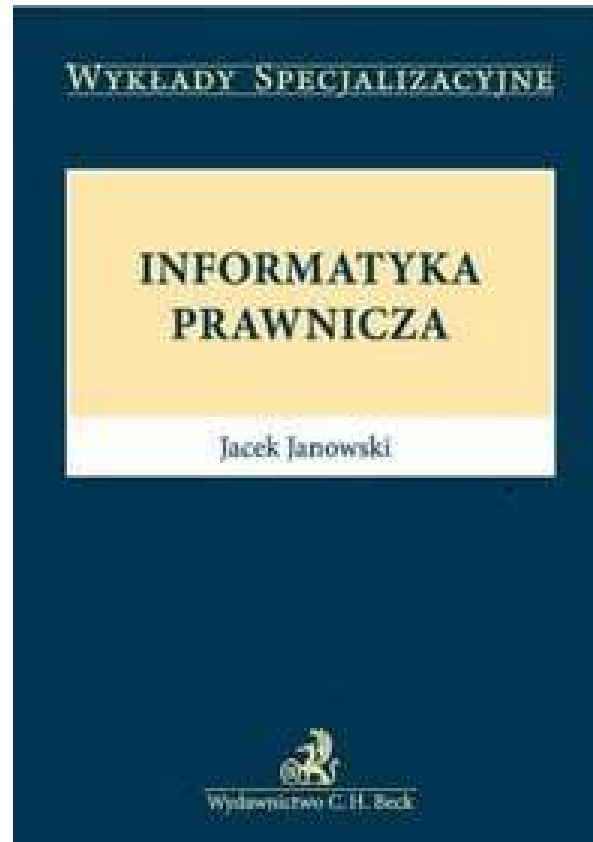
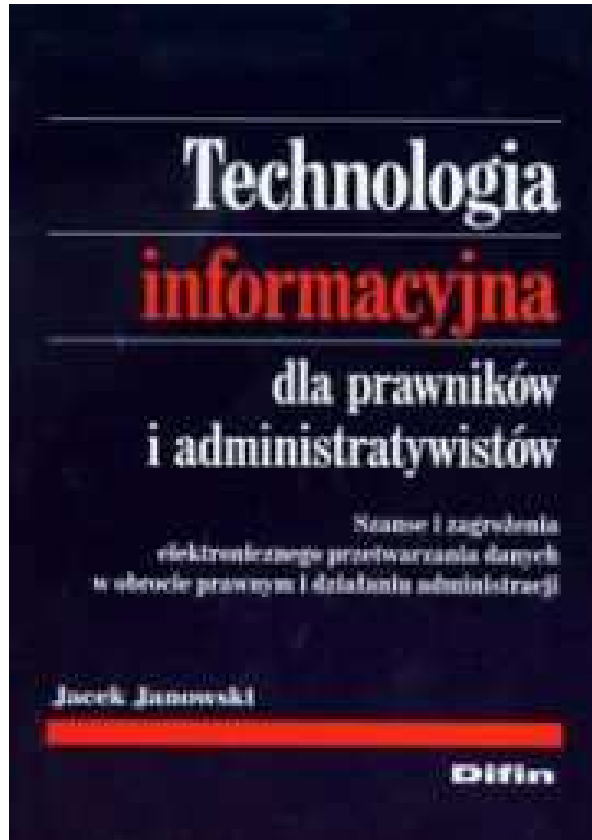
**Podręcznik
„gdański”
III wydanie,
Warszawa 2012**

**Gdański
podręcznik
dla
sędziów,
Warszawa 2011**

Podręczniki lubelskie

Informacje, dane, metadane, bazy danych

Informacje prawne

Informacje prawne to zarówno metadane jak i treść:

- 1) aktów prawnych (co najmniej 4 kategorii),
- 2) projektów aktów prawnych,
- 3) orzeczeń i innych interpretacji urzędowych,
- 4) wypowiedzi doktryny

Teoria kategorii informacji prawnych

F. Studnickiego

F. Studnicki wyróżnił 3 kategorie informacji prawnych:

- 1) wiadomości **podstawowe**,
- 2) wiadomości **minimum rolowego**,
- 3) wiadomości **ad hoc**.

Tych pierwszych państwo musi wszystkich nauczyć, tych drugich może wymagać, a w stosunku do trzecich musi zapewnić ich łatwe wyszukiwanie.

Znaczenie teorii F. Studnickiego

Teoria F. Studnickiego ma ogromne znaczenie dla racjonalizacji procesów ogłaszania i udostępniania informacji prawnych. O ile bowiem państwo musi dokładać wszelkich starań, by każdemu przekazać wiadomości podstawowe, a jednostkom pełniącym określone funkcje – również wiadomości minimum rolowego, o tyle w przypadku pozostałych wiadomości *ad hoc*, państwo musi udostępniać te przepisy w taki sposób, by można było do nich łatwo sięgnąć.

Przed opublikowaniem teorii Studnickiego, powszechnie przyjmowało się, że obowiązkiem rządu jest dążenie do tego, by prawo było powszechnie znane. Pogląd ten jest nadal głoszony w tych państwach, w których teoria F. Studnickiego nie jest znana.

Informacje a dane

Pojęcie „**informacja**” ma wiele znaczeń i definicji.

Najprostsze to te, które definiują informację jako każdy czynnik, który zwiększa naszą wiedzę o otaczającej nas rzeczywistości.

Dane – wartości określonych pól w bazie.

Dane w odpowiednim kontekście przekazują informacje.

Np. dana „2” przekazuje zupełnie inną informację, jeśli umieści się ją polu „ilość zdanych egzaminów”, niż gdy umieści się ją w polu „ocena z ostatniego egzaminu”.

Metadane

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

z dnia 30 października 2006 r.

w sprawie niezbędnych elementów struktury
dokumentów elektronicznych, (Dz.U. Nr 206, poz.
1517)

§ 2. 1. **Metadanymi** w rozumieniu rozporządzenia jest zestaw logicznie powiązanych z dokumentem elektronicznym usystematyzowanych informacji opisujących ten dokument, ułatwiających jego wyszukiwanie, kontrolę, zrozumienie i długotrwałe przechowanie oraz zarządzanie.

Bazy danych

Baza danych - zbiór danych uporządkowanych według określonej systematyki za pomocą programu komputerowego służącego do zarządzania tą bazą.

Modele baz danych

Hierarchiczne – oparte o podział logiczny
(rozłączny)

Sieciowe – oparte o nierozłączne „drzewa”

Relacyjne – oparte o tabele i relacje pomiędzy ich
elementami

Typy baz z informacją prawną

Programy horyzontalne (systemy informacji prawnej)

Programy wertykalne

Programy dedykowane („wypasione” systemy informacji prawnej)

System informacji prawnej

System informacji prawnej – system informacyjny służący do gromadzenia, systematyzowania, przetwarzania (w tym aktualizowania) i wyszukiwania informacji prawnych i prawniczych, którego zadaniem jest wspomaganie procesów tworzenia i stosowania prawa.

System informacji prawnej zazwyczaj funkcjonuje w oparciu o relacyjną bazę danych oraz program interfejsowy służący do jej obsługi.

Cechy charakterystyczne systemu informacji prawnej

Od innych baz danych o prawie system informacji prawnej odróżniają:

- kompleksowość informacji (**horyzontalność**),
- **usystematyzowanie** i wzajemne powiązanie informacji,
- powiązanie pomiędzy aktami prawnymi a ich wykładnią.

Typy programów (w tym systemów informacji prawnej) w zależności od sposobu dostępu (trybu pracy)

On-line – baza danych i jej interfejs są zainstalowane na serwerze wydawcy, z którym użytkownik się łączy poprzez sieć (zalety – aktualność, wady – uzależnienie od działania sieci).

Off-line – kopia bazy danych i jej interfejsu są zainstalowane na komputerze użytkownika (wady i zalety – odwrotnie niż w on-line).

Typy systemów wyszukiwawczych

Systemy bezpośredniego udzielania informacji – prawdziwe (nie istnieją) i **fałszywe** (np. bazy pytań i odpowiedzi w programach wertykalnych)

Systemy pośredniego udzielania informacji – systemy wyszukiwania informacji, na podstawie których użytkownik sam podejmuje decyzję

Obiektywność informacji i subiektywność ich interpretacji

To, że sąd wydał dane orzeczenie jest obiektywną informacją.

To, czy to orzeczenie jest istotne z punktu widzenia art. X ustawy Y, jest oceną redaktora programu.

Praca domowa

1) **LEX dla studenta**

www.student.lex.pl

2) **LexPolonica dla studenta**

www.student.lexpolonica.pl

3) **Legalis dla studenta**

www.legalis-student.pl

Dziękuję za uwagę

dr Grzegorz Wierczyński
Pracownia Informatyki Prawniczej
WPiA UG